

SELJAČKO ZVONO

PRETPLATA MJESEČNO DIN. 6.—
OGLASI PO DGOVORU
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE UVJEŠE

UREDNIŠTVO I UPRAVA LISTA NALAZI
SE U ULICI PAVLA ŠUBIĆA 357/I.
DOPISI SE ŠALJU NA POŠTANSKI PRET. 11.

BROJ 1.

ŠIBENIK, 5. RUJNA 1931.

GODIMA I.

Našim čitateljima

Kako se iz samog naslova lista vidi naš cilj je jasan. Pokrećemo »Seljačko Zvono«, da i ovo naše, pored brojnih zvonova na bijelim seoskim crkvenim torjevima, »zvoni« o mukotrpnom životu našega seljaka.

Zvono je simbol seljačkog življenja. Od koljevke do groba, kao nerazdruživi praticci, prate seljaka njegovi zvukovi u radosnim i žalosnim časovima. Zvono zvoni na uzbunu, kad neprijateljska sila sa nebesa prijete da tučom nemilosrdno uništi čitav godišnji trud seljaka, a zvonovi onda, kada oganj prijete, da njegovu sirotinju pretvori u prah i pepeo. Radosno, zvonovi zvonu u danima, kada seljak kući vodi drugaricu života, da skupa podnesu breme patnja i nevolja. Zvone zvonu, kada se rađaju sinovi zemlje, da postanu njeni robovi, kao što su im i očevi bili. Tužno zvonu zvonu, dok šutljiva povorka seljaka prati jednoga od njih pod zemlju, da mu tamo bude bolje, nego, što mu je na njoj bilo. Zvono umanjuje tugu onima, što ostaju, jer prenose dio tuge njihove na čitavu okolinu. Podijeljena tuga je pola tuge, isto kao što je podijeljena radost dvostruka radost. Čitav život seljaka ispunjen je nježnim zvucima. Zvono ga je pozivalo u boj na obranu rodene grude i njegovih seljačkih starih pravica. Ono je pratilo sve njegove poraze i pobjede. Od seljačkoga prvoborca Matije Gubca do seljačkog vode Stjepana Radića zvono je skupa s njime pjevalo i plakalo. Pjevalo je, kad su seljački redovi bili slobodni na svome, gospodarski obezbjeđeni, a plakalo je, kad je seljak proživljavao žalosnu sudbinu.

»Seljačko Zvono« bavit će se tom sudbinom seljaka. Nastojat će da upozna sve njegove potrebe i žale i da po mogućnosti uputi na koji način može da popravi svoje stanje. Upozoravat će s druge strane, sve one mogućnike, koji odlučuju sudbinom seljaka, isnoseći im sve peripetije seljačkog života, koje oni ne mogu da vide.

»Seljačko Zvono« budno će paziti na svakog onoga, koji pokuša da se

približi seljaku sa kakvim prikritim ciljevima i u slučaju opasnosti zazvonit će na uzbunu. Osobito će uzeti na okone one mračne tipove, koji obilježenie oko seljaka smatraju svojom profesijom i lihvarskim poslom.

Ljudi, koji pokreću »Seljačko zvono« sirovi su seljaka i usko su srasli sa težačkim pukom. Ne vodi ih ni korist ni slava, već jedino želja da nešto urade za hrvatski seljački narod ovoga kraja. U Šibeniku izlazi glasilo takozvane Privredno-kulturne Matice za Sjevernu Dalmaciju »Glas«, koji je oko sebe okupio dobar dio srpskog pravoslavnog seljaštva i svu pravoslavnu gospodu. Naša je namjera, da isto tako

okupimo i hrvatskog seljaka u sjevernoj Dalmaciji, te da u koliko budemo mogli, podignemo njegovu kulturnu i gospodarsku razinu života. Oko takvog djela pozivamo sve ostale građane, koji se još nisu odrekli svog seljačkog podrijetla i iznevjerili se sjeni otaca, da nas u našem radu pomognu bilo materijalno bilo svojom suradnjom.

»Seljačko Zvono« služiti će samo interesima seljaka. Neće služiti nikakvom pojedincu i nikakvoj skupini, zato naš list ne će imati nikakvih fondova.

Da nas se, u svakom slučaju, nebi krivo razumjelo, sa ponosom izjavljujemo, da ne imamo nikakvih veza, ni materijalnih ni idejnih ni društvenih sa samozvanim seljačkim vođama Mihom Jerinićem, i družinom.

Kulturni rad na selu

Kulturno-prosvjetno i privredno-ekonomsko djelovanje nužna je posljedica i nadoknadiiva potreba za napredak svakog naroda. Bez toga djelovanja mora svaki narod da zakrčljava. Osobito hrvatski seljački narod ima baš na tom polju mnogo toga da uredi i od drugih, u tom pogledu naprednijih naroda, mnogo nauči i prema svojim prilikama i potrebama u život primjeni. Kao glavnu osnovicu takvog rada trebalo bi u svakom našem selu i svakom manjem mjestu osnovati kulturno-privredna društva i privredno-ekonomske ustanove. Što budemo organizirali veći broj tih društava to ćemo biti nacionalno jači i otporniji. Jer prava snaga jednoga naroda, koju se ne da lako oboriti ovisi, u prvom redu, od njegovog privrednog i prosvjetnog standarda. Na tom polju afirmira se vitalna snaga svakog naroda, koja nije ovisna ni o kakvom političkom barometru. Kulturno-prosvjetno i ekonomski jaki narodi mogu vedro gledati u svoju narodnu budućnost. Mi, među našim hrvatskim seljastvom sjeverne Dalmacije, imamo široko polje za takav rad. Tu nas čeka jedna velika neuzorana njiva nad kojom bi trebalo zasukati rukave. Sigurno je, da za takav posao trebaju samo financijska sredstva, ustrajan rad i čvrsta volja. Ali bez žrtava i truda ne postizava se ništa na svijetu, bar ništa, što bi donijelo pozitivan napredak i bolje življenje. Glavni uslov svakog uspjeha je čvrsta volja i neslomiva ustrajnost. Britanska rasa može sigurno samo njima zahvaliti najveće uspjehe, koje je postigao u svojoj historiji.

Bilo bi zgodno, da se u prvom redu pristupi organiziranju kulturno-prosvjetnih društava. Za njihov osnutak nisu potrebna jača financijska sredstva, ni temeljita sprema, kao što je slučaj sa privredno-ekonomskim ustanovama. I sa čisto tehničke strane njihova organizacija je mnogo lakša. Za organiziranje ovakvih društava naći će se dovoljan broj ljudi u svakom našem mjestu. Svako naše mjesto u sjevernoj Dalmaciji imat će po kojega intelektualca, koji se nije odrekao naroda, ili, u najgorem slučaju naprednijeg seljaka, kojemu bi trebalo dati upute. Nema nikakove sumnje, da bi ova društva brzo i uspješno uspjela u svom djelovanju. Treba samo biti agilni i htjeti nešto postići. Ništa se ne postizava skrštenih ruku. Za svaki pokret i akciju treba dati podstreka i primjerom pokazati put, kojim treba ići.

Ovo nekoliko redaka, što smo ovdje iznijeli tek su letimičan pregled na ovaj upravo životni problem našega seljaka, koji se mora najozbiljnije shvatiti. Kod nas ima sigurno ljudi, koji će se spremno odazvati, da porade na ovom velikom narodnom poslu. Treba im dati samo inicijative, mogućnosti i podstreka. Šibenik, kao centar sjeverne Dalmacije morao bi prvi primjerom pokazati, da je dorasao sadašnjem vremenu na polju narodnog života. To će, uvjereni smo, dati blagotvorne rezultate. Ne smije se ni za čas smetnuti s uma, da proživljemo historijsko doba i da će historija svakome, neumitno, odrediti mjesto prema njegovom dosadašnjem radu i držanju. Ne dajmo, da nas sadašnje poba traži Diogenesovom lampom,

Da se razumijemo

Neka gospoda u našem gradu pove selila su se, kad su čula, da će izaći nekakvo novo glasilo „Zvono“. Poveselila su se, jer su računala, da će to zvono za zvoniti alarm protiv današnjih gradskih otaca, te tako dati njima prilike da se jednim takvim metežom okoriste, pak nam u tom pravcu i poslaše ono silno gradivo, koje je svršilo u koš. Međutim, ta njihova očekivanja i iluzije razliti će se, kao mješurica iz sapunice netom vide ukrasni pridjev našeg „Zvona“ i da će već prvim brojem našeg lista doživjeti gđno razočaranje. Ne, gospodo mudraci i mutnolovci, nije nama do toga, da se u ovako ozbiljnom vremenu bavimo „balunjerskim“ problemima, intrigama i kavanskim tračem. Ne znači to pak, da će naš list prema današnjim gradskim ocima zauzeti medeno-riječiti stav „Primorske Riječi“, ali isto tako on neće biti ničija stafaža u raboti rušenja današnjih gradskih vlastodržaca.

Zastupajući interese jedino maloga puka mi imamo jedinstvene poglede na sve te gospodske tipove, pa zvali se oni „pozitivni“ ili „negativni“. Ti pogledi očituju se u spoznaji, da svi oni skupa nisa ništa učinili za svoj rodni grad, a još manje za seljački narod i da njihova shvaćanja i interesi stoje u stopostotnoj opreci sa njegovim. Bila jedna skupina ili druga na kormilu šibenske općine, na stvari se savršeno ništa ne mijenja. Nas se malo tiče tko je na kormilu danas, a tko će biti sutra, a koga se tiče i tko nije u stanju da proguta manjkavosti gradskih otaca, siobodno mu je iznositi u bilo kojem listu u Šibeniku, a ne baš u našem i to besplatno, kao da smo mi kakovo ovisno glasilo stanovite gospode mudraca u Šibeniku.

Cinovnici i kavana

Mjesna „Primorska Riječ“, u svojem pretprošlom broju piše, kako je činovništvo danas „dobro situirano“ i prigovara mu, da ne posjećuje kavanu te ako se i u buduće

Negdašnji i sadašnji babilonski toranj

Svi znamo lijepu onu legendu o Babilonskom tornju.

Ali, citirajući njezin sadržaj, da li smo barem jedamput razmišljali o tom, koliko li naivnosti sadrži u sebi ova inače dražešna legenda?

Možemo li zar sebi razmišljati, da su naši prapradjedovi, koji su više cijenili božansku moć, nego mi danas, doista mislili, da je Bog popiašio ljude radi toga što su oni išli za tim, da dohvate nebo — otkriju njegove tajne?

Ne sakriva li ovakovo tumačenje u sebi licemjerstvo, kojim hoćemo da zastremo istinu? Ne sadrži li legenda u sebi drugi moral dosljedniji i naravniji? Nijesmo li mi u njoj izmiješali posljedicu sa uzrokom i obratno?

Nepobitna je činjenica, da se je čovječanstvo već od svoga pradavnoga postanka tvrdokorno među sobom borilo poradi raznolikih plemena, pa se mora postaviti, da je već u najstarije doba ovo stalno međusobno hrvanje i ta borba primorala narode, da traže puta i načina za međusobno primirje.

bude tako držalo, da kavane vrlo lako mogu pasti pod stečaj.

Na ovako pisanje „Pr. Riječi“ o činovnicima mi se ne bi osvrćali jer mi svi vrlo dobro u Šibeniku znamo, kako teško kuburi činovništvo i teško može da sveže kraj s krajem, da se našem jednom saradniku nije dogodio ovaj originalan prizor.

Bilo je to tačno na 31. pr. mj. kad je naš saradnik sjedio u kavani „Krka“, a iza njega, na drugom stolu, sjedio je jedan stariji gospodin državni činovnik višeg položaja, koji je neprestano kašljucao i traos. Njegov znanac, otmeniji gospodin, trgovac iz Šibenika, koji je sjedio na drugom stolu, sučelice njemu, to je primjetio i upozorio ga, zašto dolazi u kavanu, kad je tako žestoko nahladen, našto mu ovaj odgovori: „Ozebao sam i već par dana ležim u krevetu, a digao sam se i došao u kavanu zato, što moram, jer se bojim, da ne počne „Pr. Riječ“ iznositi imena činovnika, koji ne zalaze u kavanu. Bolestan sam, kako vidite, a uz to je danas i zadnji od mjeseca. Udužio sam se i došao u kavanu, samo da se i moje ime ne spominje po novinama“.

Vidite li gospodo oko „Pr. Riječi“ što što učiniste, da sada i bolesni mrcraju u kavanu pa čak da se zadužuju za to.

Držimo, da to nije najmanje lijepo od vas, jer i vi vrlo dobro znate, da većina činovnika ne jede sve obroke na dan, e da može platiti stan i kupiti djeci robu i knjige za školu.

Znate vi i to, da je bolji jednom direktoru kavane nego li i jednom činovniku, pa makar on bio i najvišeg položaja, što nam je najbolji dokaz u tome, da imademo baš mi u gradu primjer, da je bankovni činovnik je pošao za kavanskog direktora, pa da mu je bilo bolje biti činovnik, ne bi pobjegao od svog činovničkog zvanja.

Poznato nam je, da je pred godinu dana obolio jedan viši državni činovnik u Šibeniku. Iako taj nema nikoga osim sebe i žene, uza sve to, uslijed bolesti, zapao je u dug do grla. Kad je tako jednom višem činovniku bez djece, trebate promisliti kako je onom nižem, sa petero šestero djece, kada ga uhvati što takova.

Jedan između tih puteva bio je simbolički prikazan u prekrasnom obliku Babilonskog tornja.

Ali jao! Razlikost jezika osujetila je i Babilonski toranj ostade nedovršen . . .

Eto u tom je pravi i istinski moral legende . . .

Protekla su tisućljeća. Da li se je čovječanstvo za mnogo promijenilo u poredbi sa svojim pradjedovima?

Možda su borbe među narodima postale rjede, ali su zato okrutnije.

I kao što naši pradjedovi, jednako i mi danas nastojimo naći put k međusobnom razumijevanju k miru. Hag, Ženeva — eto to su mjesta, gdje narodi nastoje da ostvare zamisao svojih pradjedova!

Hoće li današnje čovječanstvo uspjati da poluči ono, što nije pošlo za rukom našim predima?

Na svaki način ne će — Bog biti uzrokom možebitnom neuspjehu!

Lijepo zvuče riječi o međunarodnom miru. Uživljenja su vrijedna vijećanja, onih, koji danas vladaju svijetom, dirljive su mirovne nagrade, što se doprinášaju sadanjim upravljačima politike. Pa ipak u srcima ljudi

Nemojmo gospodo tako lakoumno ocjenjivati današnje socijalne prilike, već dajmo, najprije upoznajmo pravo stanje stvari. Jer, kada vi tako pišete o činovnicima s kojima ste uvijek zajedno i čiji ste sinovi, kako onda možete pisati o našem selu i seljaku, kad nikada niste na selu ni bili niti vidjeli njegovo životarenje. Kad vi pišete o „blagostanju“ činovnika i lijetete krupne suze nad sudbinom kavane, tim dokazujete, da ste se krivo legitimirali vašoj čitalačkoj „publici“, jer bi se zapravo imali nazvati kavansko glasilo, za propagandu kavanskih interesa.

Dok 90% činovništva imade takove stanove, da u kuhinji jedu i spavaju djeca, a u bračnoj sobi se pere i suši rublje, jer skupe stanove ne mogu da plaćaju, a dok stanoviti kavanari i kavanski direktori ne smatraju se dužnim ni pozdraviti činovništvo, kada im u kavanu dođe i iz čijih se mizernih žepova izvuče na desetke hiljada dinara mjesečno, u kavani, vi naprosto optužujete siromašno činovništvo, koje je, uza sve svoje nevolje, na vrhuncu savjesti i proštenja i može u tome da služi primjerom, mnogim gradovima države!

Crna zima i sirotinja

Na vratima je crna zima, a kako neke evropske novine već najavljuju, biti će crna i okrutna.

Teško je na ovo promisliti baš u ovoj godini, kada je suša utamanila potpunoma sve usjeve tako, da ni jedan naš seljak u sj. Dalmaciji nije našao ni onoliko ploda, koliko je sjemena utrošio. Kud, kamo i od kuda pomoći, da se može prehraniti ove zime? Ovo su uzdisaji našeg seljaka, bilo u zagori bilo pri moru. Zarade nema nikakove jer ju nema gdje zaraditi, a kuće su i prepune sitne pileži - djece.

Nikakovo čudo, ako nas ove godine bude zalicao veći broj siromašnika, moleći pomoć u milostinji, pak već sada opominjemo stanovite bogatune našeg grada, da ne budu tvrdokorna srca napram te sirotinje. Neka ne guraju te bijednike nogama

nikada nije bio strah od budućega rata tako silan kao što je danas

Nebrojene tvornice smrti, koje danas rade pod krinkom znanstvenih i industrijskih radionica, ogroman napredak naročite tehnike, koja prijete svakog časa raspršiti svijet — čitavo ovo podzemno djelovanje ne dopuštaju, da čovječansko mirno misli o sutrašnjem danu!

Riječi skrivaju zbiljsku namjeru misli! Oprezan nagon mora se braniti protiv ovoga narkotiziranja.

Ne dajmo se uspavati uspavljujućim pjesmama o miru, ne dozvolimo, da nas skrenu s puta aforizmi, da — ako netko hoće mir, da sprema rat!

Daleko je već vrijeme, kada su ljudi, hoteći sebe ispričati, nastojali optužiti razlikost jezika kao uzrok svoje mržnje! Danas se narodi međusobno razumiju posve tačno. Ne razlikost jezika, već licemjerstva razdvajaju ljude!

Mi stojimo pred novim sadašnjim Babilonskim tornjima. Znajmo barem tu pristojnu odvažnost, da ne krivimo zbog njegova neuspjeha Boga, već sami sebi!

sa puta, jer su svoje blagostanje i bogatstvo stekli baš na leđima tih bijednika. Ne ka manje troše na svilu svojih metresa i od toga dađu milostinju bijednicima i time neće izazvati uzdisajem te gladne sirotinje, nad sobom, osvetu nebesa.

Seljački kredit

Kredit, pozajmljeni novac, kojim se mogu da služe, seljački gospodari, je njima preskup radi raznih uzroka. Prelazeć preko ostaloga zadržat ćemo se na pitanje koliko je seljački kredit preskup. Smatramo suvišnjim dokazivati kako je novac pozajmljen uz 15, 18, 20 i 30% tako preskup, da apsolutno mora uništiti svakog onoga, koji se njime služi. Ali što je od osobite važnosti, treba istaknuti, da i niži kamatnjak je danas za seljački stalež ubitačan i opasan, budući da ima vrlo malo seljačkih gospodarara koji bi mogli da podnesu i kamate od 7—10%, bez teških i sudbonosnih posljedica za svoj napredak. Ne mogu to podnijeti ne samo kao ukamaćenje u svoje gospodarstvo uloženog kapitala, jer taj kapital u 90 od 100 slučajeva uopće ne nosi nikakvih kamata, nego ne mogu seljačka gospodarstva takav kamatnjak u najvećem dijelu podnijeti ni onda, kada takvim novcem upregnu sve svoje duševne i tjelesne sposobnosti, kad svoj rad nikako ili vrlo malo cjene, a žive tako skromno da bi ljudi u gradu u takvim prilikama poumirali od gladi ili neimaštine. A ako se oni ipak služe tim kreditom i nekako životare, to je s toga, što su toliko otvrdnuli, da i takove nedaće podnose i ne klonu nadajući se da će jednom ipak doći bolja vremena. To pak ne znači da oni to podnese bez štete za život i svoj i svoje obitelji, a i bez opasnosti za cijelo narodno gospodarstvo.

Na to treba upozoriti i danas, kad se i opet kadgod javljaju glasovi, da bi trebalo seljačkim gospodarima pribaviti jeftinije kredite, a to se obično misli na 10% ili 8% — i kad se zato počimlju zanimati i razni novčani zavodi. Nesumljivo je, da je takav jeftini kredit seljačkim gospodarima potreban, ali ga treba organizirati tako, da to ne bude samo novo zaduženje seljačkih gospodarstva, nego da to bude i barem kakvo takvo povećanje narodne imovine. O tome ćemo raspravljati kasnije, a sad ćemo da stavimo pitanje: Ako seljačko gospodarstvo traži jeftiniji kredit, da li će naše novčarstvo moći naći svoj račun i svoju dobit onako, kako je za svoj novac nalazi u drugim granama privrede? Da se može na to pitanje pravilno odgovoriti, valja prije svega dobro razlikovati dvije glavne vrste gospodarskoga kredita: jedan, kojim se dolazi do novaca, kojima se poprivaju redovite potrebe gospodarstva: investicije i poslovanje, i drugi, kojim se vrijednost gospodarstva naročito poboljšava i povećava, a koji se obično u kratko nazivlje melioracionim kreditom. Onaj prvi kredit — kredit za redovito gospodarenje jedva podnosi baš i najniže kamate, pak u takvim kreditima, ako nisu dobro organizirani, neće novčarstvo naći onoga ukamaćenja, koje nalazi drugdje. Ali, što valja posebno istaći i naglasiti, i u takvim slučajevima daju takvi seljački gospodarski krediti novčaru sigurnost za njegov novac, kakvu mu gotovo nitko ne može

dati. I dok bismo na primjer gubitke naših novčanih zavoda na kreditnom poslovanju sa seljačkim gospodarima gotovo i lako na prste prebrojili, dotle je žalibože i previše poznato, koliko su silne gubitke imali novčani zavodi pak i njihovi ulagači na velikim industrijalnim trgovačkim poslovima. Ti gubici idu na stotine milijuna i upropastili su gotovo na veće naše novčane zavode. Prema tome nije kod ulaganja novca pitanje samo u visini kamatnjaka, nego možda još i više i sama sigurnost za uloženi novac.

Ali imade u seljačkom gospodarskom kreditu jedno područje, koje može uz sigurnost dati i više i bolje ukamaćenje uloženog novca ako se posao i malo dobro organizira. To je kod one druge spomenute vrste gospodarskoga kredita, kod tako zvanog melioracionog kredita. Ako na primjer mjesto razbacanoga gnojišta uredimo dobro izgrađeno gnojište sa jamom za gnojnicu, tu je dobitak tako velik, da lako podnese recimo 8 i 10% postotne kamate na posuđeni novac. Ako od močvara i mokrih polja i livada uredimo dobre livade i oranice, tu je poboljšanje gotovo u najvećem dijelu slučajeva tako naglo i veliko, da i ono podnese veći kamatnjak na uloženi novac.

Iz naših sela

Život našega seljaka gledan sa gosp. fotelja, malovaroških trgovaca i mogućnika današnjih kreditnih ustanova koji su povezani sa seoskim lihvaranjem, smatran je kao sredstvo za postizavanje obilnih, nepravednih i društveno nedopuštenih koristenja.

Seljak kao stvaraoc prve ekonomske vrijednosti smatran je od gornjih klasa za najnižu stepenicu socijalnog života, radi toga on mora da snosi terete koji prelaze njegovu mogućnost opstanka i postepeno doveden je do potpune ekonomske nemoći, izvrgnut na milost i ne milost mogućnika.

Život našega seljaka na obalama Jadrana, i u koliko je gospodarski uvjetovan sastavom zemljine površine „kršom“ i nepogodnim podnebljem, kada bi kao gore istaknutih društvenih klasa bilo imalo ljubavi i smisla za opće gospodarsko pridizanje težaka, urodilo bi obilnim plodom.

Strašna je činjenica da gotovo čitava naša inteligencija, a osobito takozvana poluinteligencija koja je uz devedeset postotaka izišla iz seoskog opanka, za seljaka nema baš nikakvog osjecaja, da mu pruži i vrati ono što je taj opanak za njega učinio, dao mu mogućnost da stvori za sebe bolji društveni položaj i tvrdi gospodarski temelj.

Naša sela uz primorje, a da se ne govori o onim u dalmatinskoj zagori izgledaju u cjelini gore od afričkih naselja najprimitivnijih crnačkih plemena.

Zar je baš sva krivnja na našem seljaku? Nije i ne može biti, već najveći dio krivnje je baš na onima koji su ostavili seoske kuće, a koje su baš te seoske kuće dovele do šireg saznanja ljudskog zajedničkog živovanja,

Naš seljak je pripušten sam sebi, a seljačke mase u cjelini shvaćene su kao sredstvo za postignuće unosnih položaja koje pruža organizovano društvo. Ono je

Kako je tih i takvih slučajeva — poslova mnogo — to je sigurno, da bi naše novčarstvo u takom kreditu moglo naći lijepo polje svoga rada, razvoja i napretka.

Tako stvar izgleda sa čisto poslovnog gledišta samoga novčanoga poslovanja i samoga davanja kredita. Ali postoji tim u vezi još jedno važno pitanje za seljačke gospodare, a to je vlasništvo onoga novca, kojim naši novčani zavodi rade. Dakako, da nam nije ni kraj pameti, da zamjeramo novčanim zavodima, što rade novcem svojih ulagača. Pak to im je u ostalom i svrha, da novac prikupljaju i da ga dalje pozamljuju, Ali jedno kod toga ipak nije zdravo, i dobro, a to je, da veliki dio tih zavoda premalo vodi računa o tom s koliko baš novaca seljački gospodari rade. A kao primjer ulagača navodimo, koliko su stotine milijuna u tim zavodima uložili i naši „Amerikanci“. I taj je novac uložen uz srazmjerno dosta niske kamate. Bilo bi ipak vrijedno i potrebno, da se i naše novčarstvo, iz čisto svojih poslovnih razloga, što držimo zdravim i mogućim, a i iz općih razloga narodne privrede, tim pitanjem više pozabavi, a mi odavle još naročilo to preporučujemo Gradskoj Štedionici u kojoj inače leže orako mnogi milijuni.

dalo potpuno negativan rezultat i ostavilo ga srednjovjekovnom stanju u kulturnom i ekonomskom pravcu društvenog razvoja.

Prvu dužnost imale su samoupravne jedine — općine — da dađu poticaj za konstruktivan rad na selu, a privatnici inteligentni u svojoj neposrednoj blizini.

U mjesto da se je pristupilo pridizanju našega sela u kulturnom i ekonomskom pravcu, naši su narodni oci samo brojili seljake po glavama kao ovce u cilju jednostavnog zbrajanja za postizavanje utjecajnih položaja, sa kojih su položaja, sa tih, po njihovom mišljenju, ovaca ostrigli runo.

Većina naše gospode, potekle iz opanka, prisvojila si je neke aristokratske tirane Venecijanske gospoštije, a trgovci i kreditodavci upotrebili su raspoložive kapitala da ih stavljaju na raspoloženje u glavnom seoskim lihvarima.

Rezultat takovog postupanja sa našim seljakom, da se on smatra uopće samo predmetom nekim, od pomenutih društvenih privilegovanih klasa, dovelo je do toga da je seljak izgubio svako povjerenje u život uopće i da se je srozao do životinjskog načina života.

Stvaranjem slobodne narodne države, uz spomenuto shvaćanje privilegovanih klasa nije se našem seljaku u bitnosti ništa pomoglo.

Ostao je gotovo isto onakav, kakav je bio pred pet vjekova.

U slobodnoj narodnoj državi opet je zatajila narodna inteligencija, nije shvatila duh vremena, nije nastojala probuditi uspavane sile i sposobnosti naše rase.

Nije tekovine čovječanske kulture i civilizacije nastojala usaditi u naša sela, već ih je pripustila samima sebi.

Radi toga seljak bez gospodarskih organizacija uzaludno stvara ekonomske vrednosti za sebe, već ih stvara za spomenute privilegovane klase. Treba spomenuti

da su te klase izbile iz ševara, žuljavih ruku našega seljaka i mukotrpnog ribara. Žuljeve njihovih ruku plodonosno unovčuju seoski lihvari podržavani baš inteligencijom iz sela koja je zaboravila jade svojih otaca. Sudbonosan je položaj našega seljaka, on čiči kao zmija u procjepu, protiv njega je udruženo sve: banke: inteligencija, (izuzev časne iznimke), trgovci, a najviše seoski lihvari koji podržavaju od jačih mogućnika izceduju i zadnju kap njegovog znoja.

Ima u našem primorju sela sa silnom produkcijom poljoprivrednih produkata pa i ako su cijene tih produkata niske ipak bi bile dovoljne da pokriju potrebe našega seljaka koji žive skromno o suhom hljebu i ide poderan na ruglo nacije, kada ne bi postojalo lihvarenje koji njegove produkte oduzima za 60% jeftinije od tržne cijene.

Naš seljak, koji je već pred nekoliko decenija stupio u prometno gospodarstvo, t. j. stvara vrjednosti za izmjenu dobara, i kada je počeo da utjecanjem čestitih narodnih sinova stvara svoje kreditne ustanove, zadruga, urotiše se protiv njih seoski lihvari i politički demagozi, da ih sruše te da im tako izbije iz ruku jedino moguće sredstvo za dobivanje kratkoročnog kredita potrebna u prometnom gospodarstvu i za njegovo ekonomsko oslobodjenje. D. Jurić
(Nastavit će se)

Iz škole

U zadnje vrijeme dogodili su se na šibenskoj realnoj gimnaziji i klasičnoj gimnaziji nečuvane stvari: dogodile su se takove stvari, za koje čovjek ne bi nikada i nikako mogao pomisliti, da se mogu dogoditi, ako ne drugdje, a ono bar u našoj sredini. Slučaj je tim strašniji, što se ovdje radi o ljudima koji bi morali biti zahvalni zemlji, koja je imala milosrđa i primila ih, ne puštajući da umru od gladi. I tu se ponavlja stara, oprobana istina, da za učinjeno dobro vraća se zlo sa strane ljudi koji bi morali biti zahvalni, da ne upotrijebimo oštrij izraz. Ispitujući i znajući zadatak škole, znamo da škola u prvom redu ima da odgaja mladež, da vodi računa o mladuhnoj duši, da mladež na lijepi i prikladan način poučava i popravlja, da računa na sve moguće faktore, koji imaju utjecaja na život mladeži, a ne da nemilosrdno, bez osjećaja udara bičem i knutom po njoj. Čovjek bez osjećaja i nije čovjek, a što da rečemo o nastavniku, koji je izgubio svaki osjećaj plemenitosti i socijalne pravde? Prepuštamo odgovor čitaocima, jer sam po sebi je jasan.

Radi se ovdje o jednom idealnom mladiću, koji zbog svog nacionalizma i žive patriotske svijesti napušta svoj rodni kraj, koji je pao pod tudina, jer duša mu ne može da podnese da tu ostane. Ostavlja roditelje, braću, sestre, koji su prisiljeni da tamo žive i seli tamo gdje ga srce vuče i za kim mu duša osjeća. Izlaže se nebrojenim mukama i patnjama, gladi, žeđi, nespavanju, samo da je među svojim, među svojim narodom, da tu uzmogne nastaviti prekinute studije. Ostavlja rodni kraj, bez obzira, da je tamo mogao uz mnogo manje žrtve i pregaranja da svrši započete nauke. Dolazi ovamo, ne traži ni od koga

milosti, muževno se bori i stoički podnosi svakidašnje muke, oskudicu, glad i sve ostalo. Uči marljivo. I što se gospodo događa? Vidite čudo neviđeno! Taj zlata vrijedni mladić prijavljuje se na ispit, odgovara, vrlo je inteligentan, ali kad je ipak vidio, da ga hoće da obore, ne znamo iz kojih razloga, taj mladić apelira, kad je već do toga silom moralo doći, na čovječnost i plemenitost ljudi i povišenim glasom, punim drhtaja poviče: „*Gospodo vodite računa o mom životu, ja umirem, lagano, ali postepeno od gladi*“, a na to mu ispitujući profesor reče: „*Što me se tiče, da umireš od gladi, moraš pasti!!!*“ To mu je rekao čovjek, koji ima da zahvali hljebac svagdašnji samo milosrđu i gostoprimstvu naše zemlje. Ako tako rade ti ljudi, šlo tek bi morali raditi ostali? A kako bismo mi morali onako postupati s takovim ljudima?! Odgovor se nameće sam od sebe i ne treba komentara.

Ako već mora da bude strogost, za što smo i mi, smatramo da mora opstojati i pravednost i da se u izvjesnim momentima ne smije ugušiti nikako ni osjećaj milosrđa i da čovjeku, koji pada; ne svojom krivnjom, mora se priteći u pomoć. Osjećaj milosrđa naročito ima da se primijeni prema onima, koji su u svom idealizmu dali sve ono što se od njih moglo tražiti za ovu zemlju, majku našu zajedničku. Pitamo se, a što su doprinijeli ti ljudi, koji tako nemilosrdno, bez ikakvog osjećaja postupaju, koji ubijaju u mladeži svaki osjećaj pravde, na neki način odnarođuju je? Cilj je svih odgovornih i neodgovornih faktora, da se i razvija u što jačem stepenu nacionalna svijest kod naše uzdanice, naše omladine. Tko je pak tim ljudima dao pravo, da svojim direktnim radom postupaju obratno i tko ih je na to ovlastio?

Cjelokupno građanstvo ovog grada punim pravom se pita, što se misli poduzeti protiv takvih tipova i da li se smije i dalje povjeriti im odgoj naše mladeži. Očekivamo, da će mjerodavni poduzeti potrebne mjere, a mi ćemo sve u cjelosti iznijeti pred našu javnost, da te uhljebljene tipove prikažemo u pravom svijetlu.

Vijesti iz grada i okolice

Donesen je ustav kraljevine Jugoslavije. Nj. Veličanstvo Kralj Aleksandar I. proklamirao je dana 3. rujna ov. g. ustav kraljevine Jugoslavije, u kojemu je zagarantirana nepovrijedivost stana, sloboda zbora, udruživanja i sloboda štampe.

KRUPA NANIJELA OGORNE ŠTETE. Zadnje dane, kada je pala krupa, nanijela je ogromne štete. Naročito je velika šteta nanesena u Danilu i Skradinu. U Skradinn vihor je čupao stabla i odnio dvoje djece sa deset svinja, koji su se u neposrednoj blizini nalazili. Dotičnu djecu kao i svinje do danas se još nije moglo nikako pronaći.

PITOMCI HRV. RADIŠE PRIREĐUJU IZLET U PRIMOŠTEN. U nedjelju 13. ov. mj. pitomci Hrv. Radiše priređuju izlet u Primošten, gdje će prirediti akademiju, te ujedno će tamo provesti svoju organizaciju. Kroz najkraće vrijeme namjeravaju isto tako

prirediti izlet u Krapanj i Zlarin te i tamo provesti svoju organizaciju. Ovo je vrlo lijepo i pohvalno sa strane Hrv. Radiše da promiče tu svoju korisnu ustanovu.

TON-FILM U NAŠEM GRADU. Naš grad dobio je ovih dana prvi ton-film. Mjesni kinematografi „Balkan“ i „Tesla“ nabavili su moderne aparate za ton-filmsku reprodukciju. Aparati su marke T. R. P. iz Budapesta, jedine svoje vrsti u našoj državi. U četvrtak, 3. tek. mj. kino „Balkan“ dalo je pokusnu predstavu na koju su bili pozvani mnogi gradski odličnici i predstavnici štampe. Svi prisutni najpohvalnije su se izrazili o savršenoj reprodukciji glasa i zvukova. U subotu 5. ov. mj. kino „Balkan“ daje ton-filmsku premijeru „Put do slave“, a kino „Tesla“ „Strastveni poljubac“, prvo-razredne ton-filmske komade.

Poruke uredništva

Na glas, da će početi izlaziti naše „Seljačko Zvono“, već unaprijed primili smo više dopisa sa razuih strana. Na sve one dopise, koje ne budu za štampu uredništvo će davati odgovore u ovoj rubrici.

Našim prijateljima u provinciji smo poslali po nekoliko brojeva našeg lista pa ih molimo da ga rasprodaju i popišu imena pretplatnika te nam ih čim prije pošalju.

Preporučamo pak napose, da nam se u svakom selu nadje dopisnik, koji će nas izvještavati o prilikama a to može svaki pismeni težak.

PRIJATELJU - DUBROVNIK: Dobra je to stvar, ali mi nismo naučili plesati ni uz kakvu glazbu, već jedino uz našu seljačku sviralu. Otišlo je u koš.

KUMU - KNIN: Moj kumašine, sve je ono dobro, ali takvo sjeme, nije za našu njiivu. Lekcija ne primamo, a niti ih daje mo onakvima koji su kao i ti.

DOPISNIKU - BIOGRAD: Istina je ono kao i Evandelje. I te kako bismo rado tu istinu „zazvonili“, ali nas je strah crvene olovke.

PRIJATELJU - RAŽANAC pod Velebitom: Znamo da niste s njim, a i mi znamo koliko grijeha ima na duši. Pustite ga, neka ore kako je i ubrazdio, mogao bi mu, po vragu, i sam njegov plug učiniti brazgotinu na nozi.

DRUGU - SIVERIĆ: Znamo, znamo, kako je. Imademo dosta vremena da „zvonimo“, samo ti daj prikupi sve tačne podatke.

DOPISNIKU - MAKARSKA: Čuli smo i mi, kako se je junački držao on i naš Marko, ali to ne spada u naš raboš.

PRIJATELJU - DRNIŠ: Kasno stiglo, Dobra je stvar. Za zakon i pravicu i mi brijetkinju čordu imamo, pa se on zvao Ivo ili Jovo. Zvoniti ćemo u dojučem broju.

NASIM PRIJATELJIMA U GRADU nijesmo namjerice htjeli sakupljati oglase i time iznudjevati građanstvo prije, no što pročitaju naš list.

Tko želi poduprijeti naš list: dati će oglas za dojučeri broj.